

Aan de slag met HO vaardigheden binnen alle lessen!

Decanensymposium 2023



Expertisepunt



**Erasmus
University
Rotterdam**



Doelen

Kansen van leerlingen vergroten bij de doorstroom naar het HO door het aanleren van HO Vaardigheden.

Aan het einde van de workshop heb je inzicht in:

- De vaardigheden die het ho verwacht van haar studenten.
- De vaardigheden die van belang zijn voor de transitie van het vo naar het ho.
- Manieren waarop hier in het vo aandacht aan besteed kan worden.

Check in

Neem een leerling in gedachten die het zeker wel gaat redden op het HO en een leerling waar je twijfels bij hebt.

Wat kenmerkt deze leerlingen?

Bespreken in 3 tallen.

Vaardigheden

Waarom werken aan HO Vaardigheden?

- 40% uitval in overstap VO-HO
- Verkeerde beelden en verwachtingen
- Niet voldoende vaardig op HO om zelfstandig de studie op te pakken.
- Vroege start vaardigheidsonderwijs is belangrijk voor transitie vo-ho-professionele toekomst.
- Inzicht nodig hoe deze vaardigheden in het curriculum worden geborgd.

Uit de praktijk blijkt dat:

- Skills steeds belangrijker worden in het (ho)onderwijs en bedrijfsleven.
- Focus van vaardigheden ligt nu op school vaak alleen op vak en cursus niveau.
- Weinig aandacht voor brede vaardigheden op een consistente en praktische manier.
- Scholen hebben geen duidelijke tools voor handen om vaardigheden aan te leren en door te ontwikkelen.
- Weinig ruimte voor reflectie op vaardigheden.

Behoeften

- Leerlingen, studenten en starters hebben het gevoel dat zij bepaalde vaardigheden missen of niet op het juiste niveau beheersen.
- Docenten hebben behoefte aan inzicht
 - Weke vaardigheden
 - Hoe deze aan te bieden.

The T shaped student

The T-shaped Student

THE
"T-SHAPED"
STUDENT

CROSS DOMAIN
SKILLS & ATTITUDES



THE DEPTH OF
LEARNING



THOUGHT:
EPIC 2015
BARCELONA

@bryanMathers

Vaardighedenraamwerk

Ontwikkeling vaardighedenraamwerk

Combinatie van

- › HBO vaardigheden samenwerkingsverband
- › PWS vaardigheden
- › Onderzoeksvaardigheden EUR
- › Academische vaardigheden EUR
- › Academische vaardigheden Tilburg
- › Gesprekken wetenschappers
- › Literatuur onderzoek

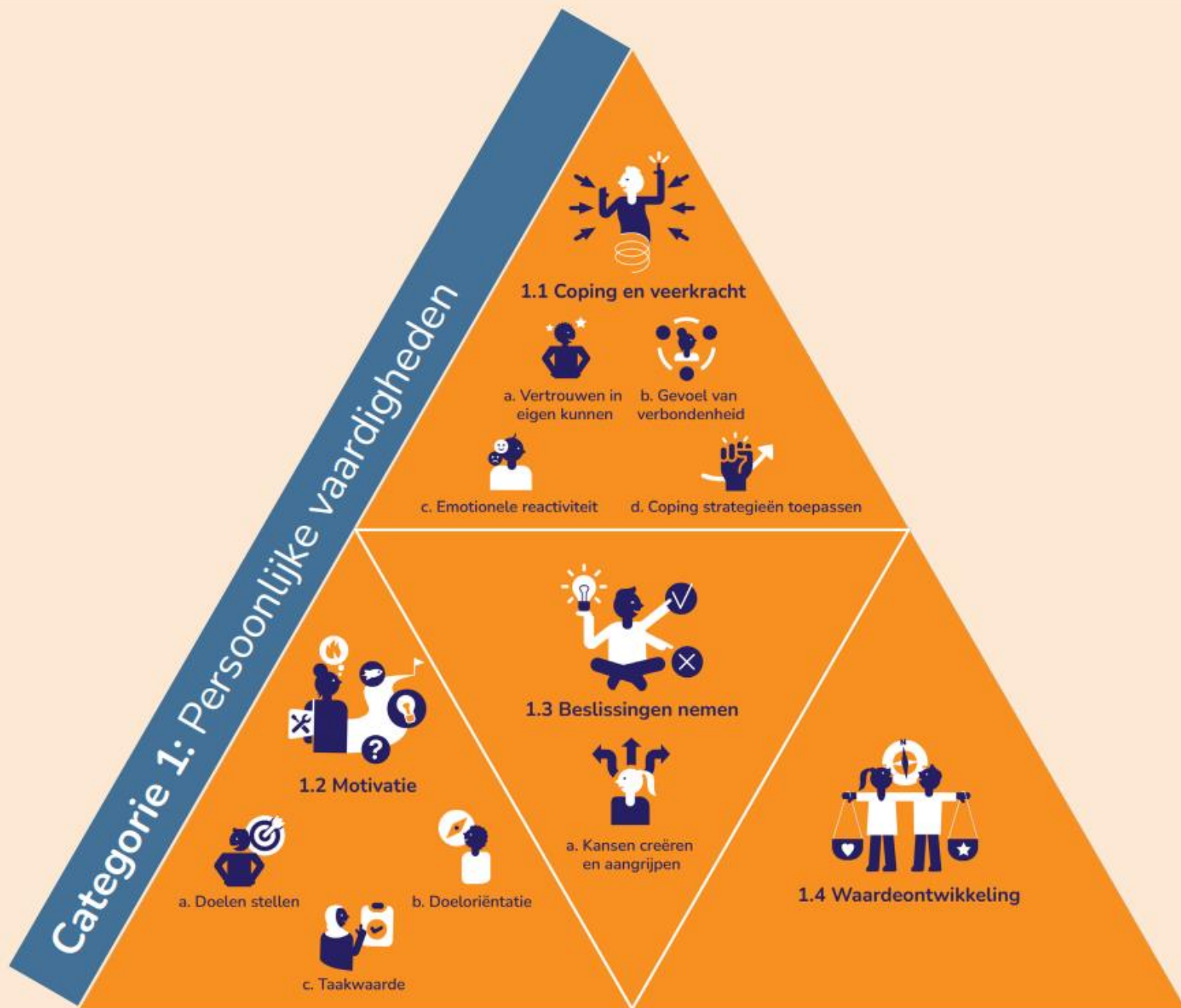




Persoonlijke Vaardigheden

Vaardigheden die belangrijk zijn in je persoonlijke ontwikkeling en die helpen om regie te nemen over je eigen leven.

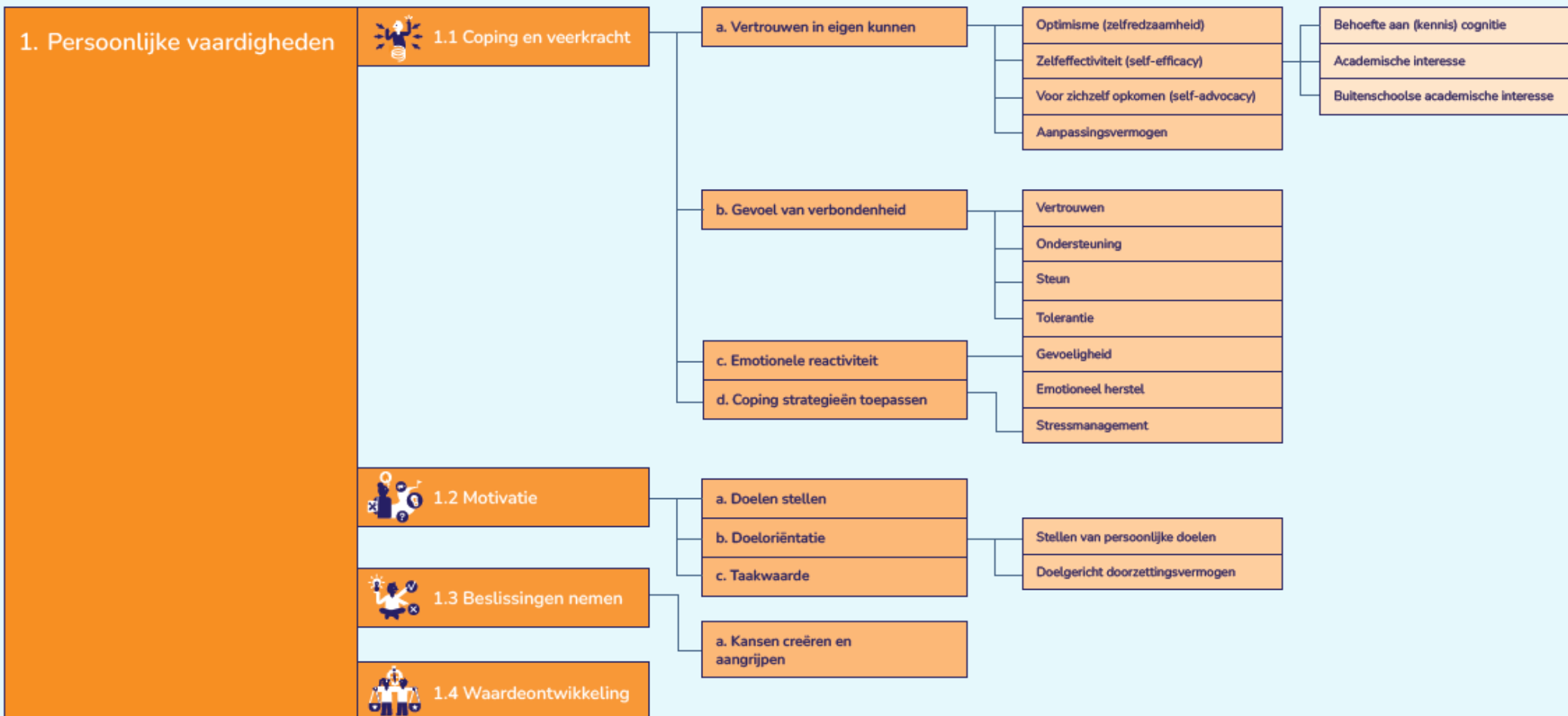
Persoonlijke vaardigheden



Persoonlijke vaardigheden



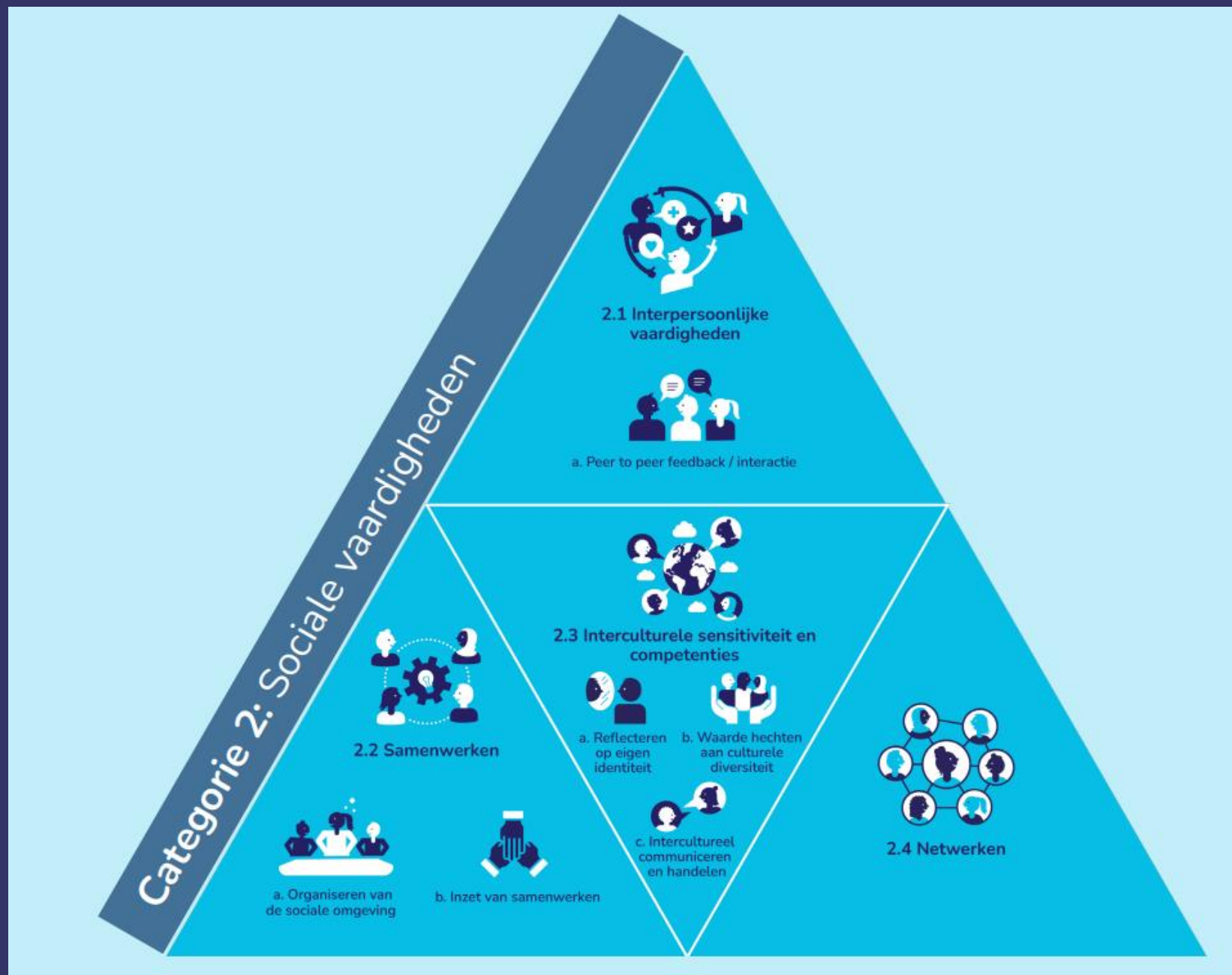
Beslisboom vaardighedenraamwerk



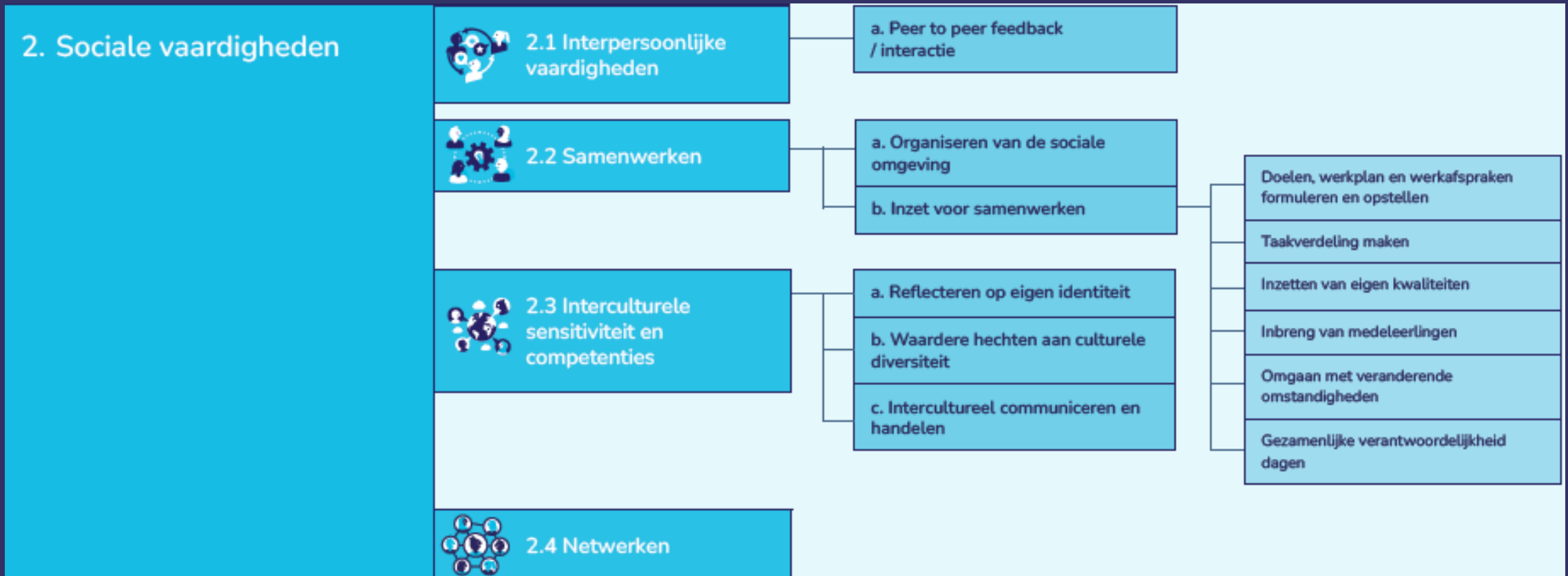
Sociale vaardigheden

Vaardigheden die belangrijk zijn om effectief met anderen te interacteren.

Sociale vaardigheden



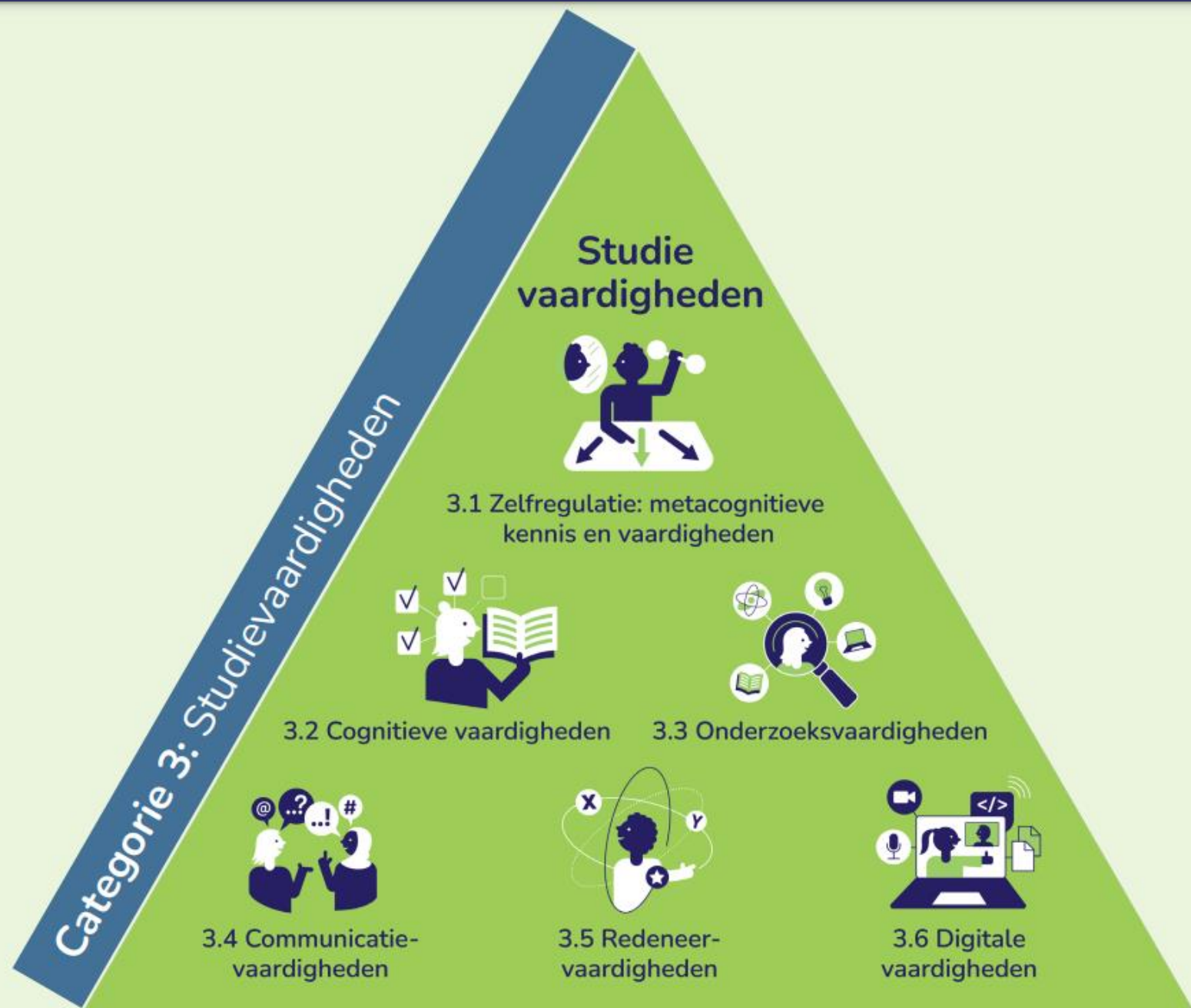
Sociale vaardigheden



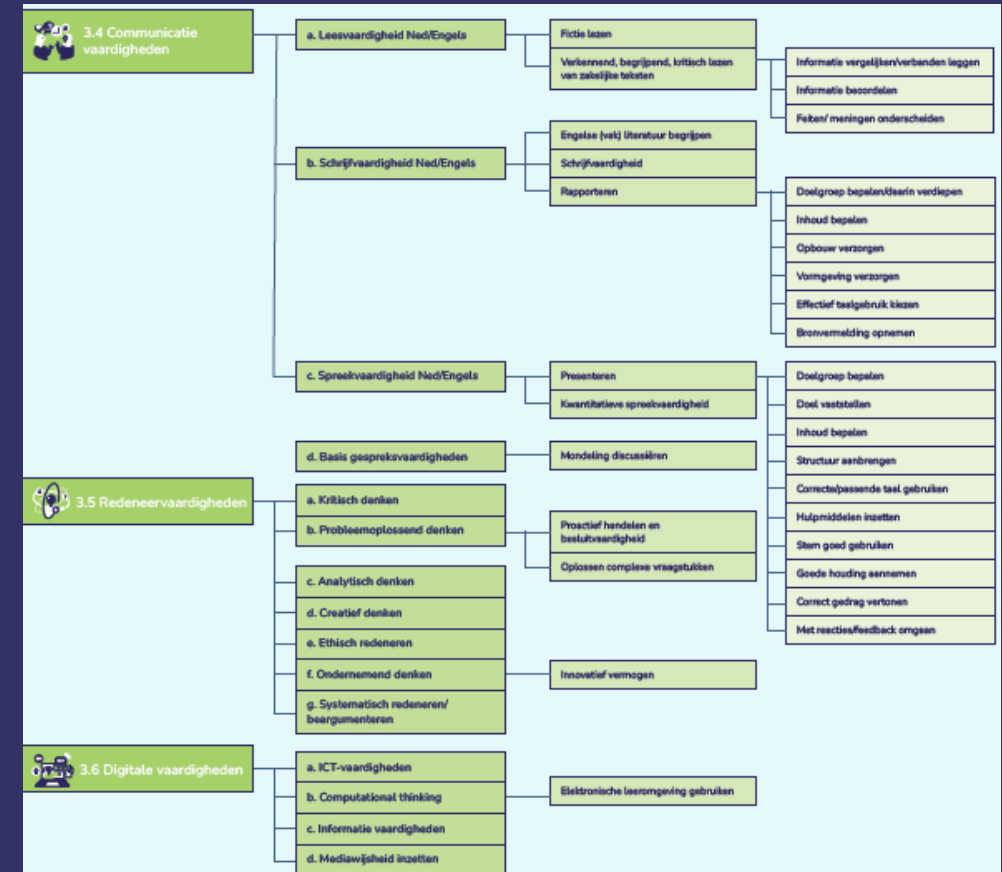
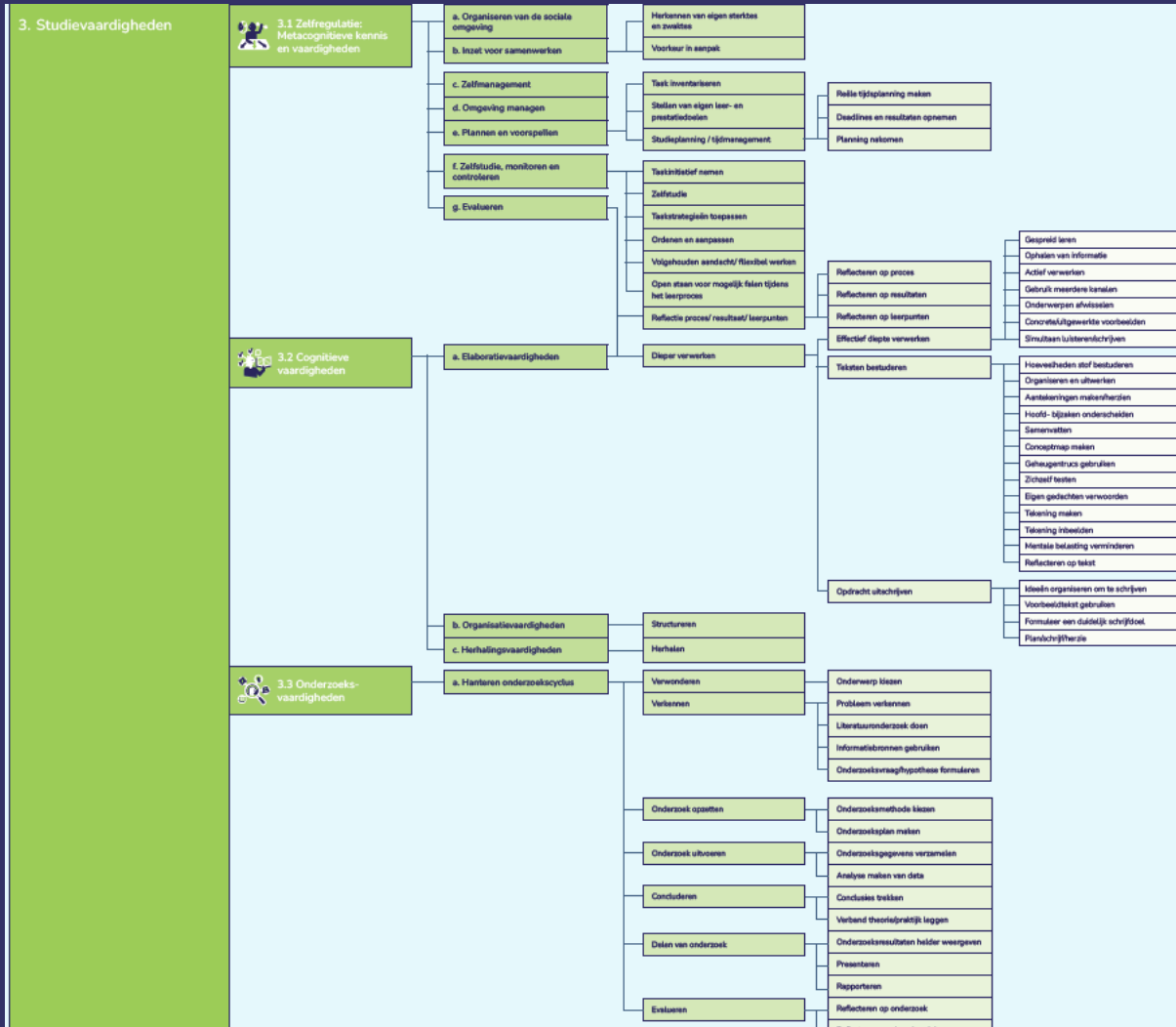
Studie vaardigheden

Vaardigheden die zich richten op hoe je leert.

Studie vaardigheden



Studie vaardigheden



Toepassen in de les

Opdracht

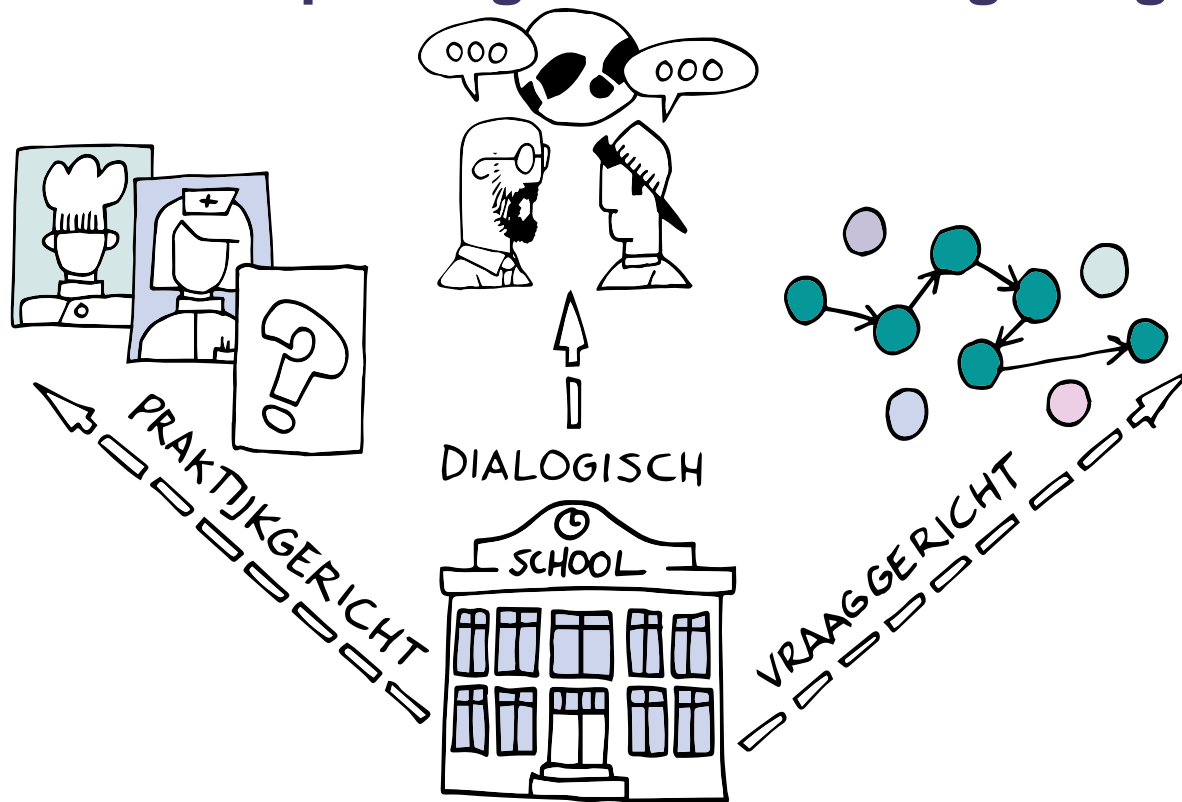


1. Vorm drietallen.
2. Kies een vaardigheid die je nu al naar tevredenheid aanleert of aanbiedt in je “lessen”. Leg uit hoe je dit aanpakt.
3. Kies een vaardigheid die nog niet (voldoende) terugkomt in jouw “lessen”, maar die je wel graag zou willen integreren. Brainstorm met elkaar hoe je dit het beste kan doen.



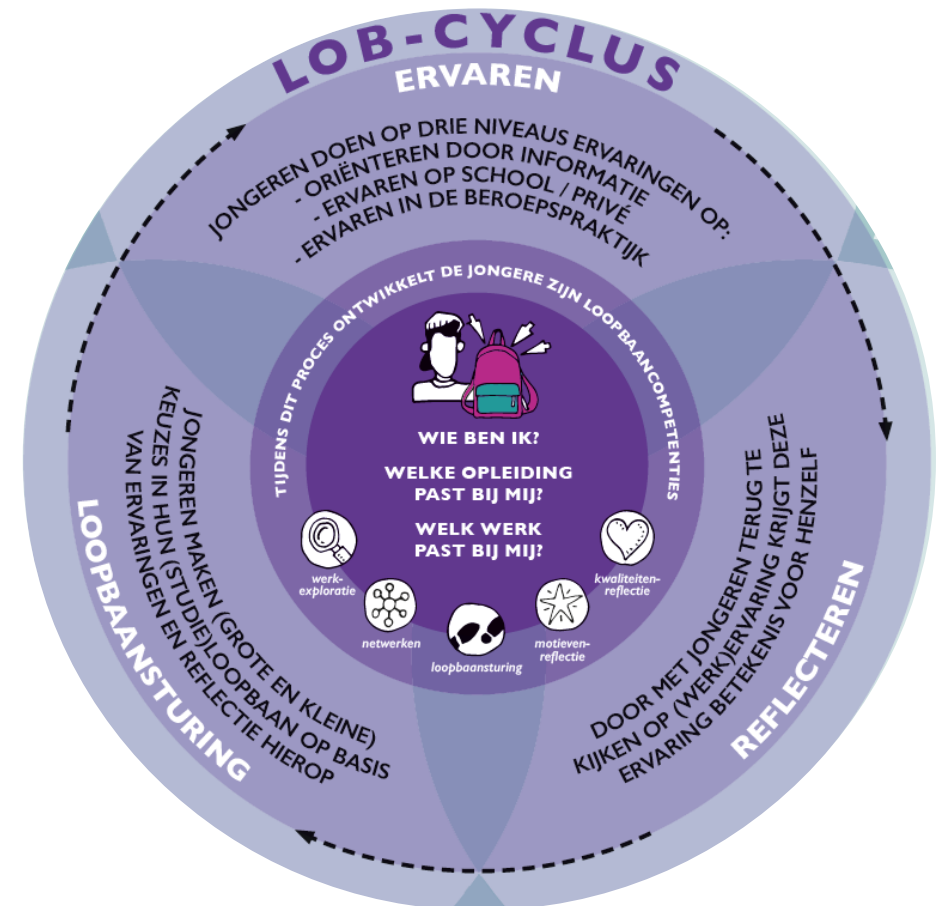
Werken aan vaardigheden en LOB

De loopbaangerichte leeromgeving - de ideale LOB wereld....

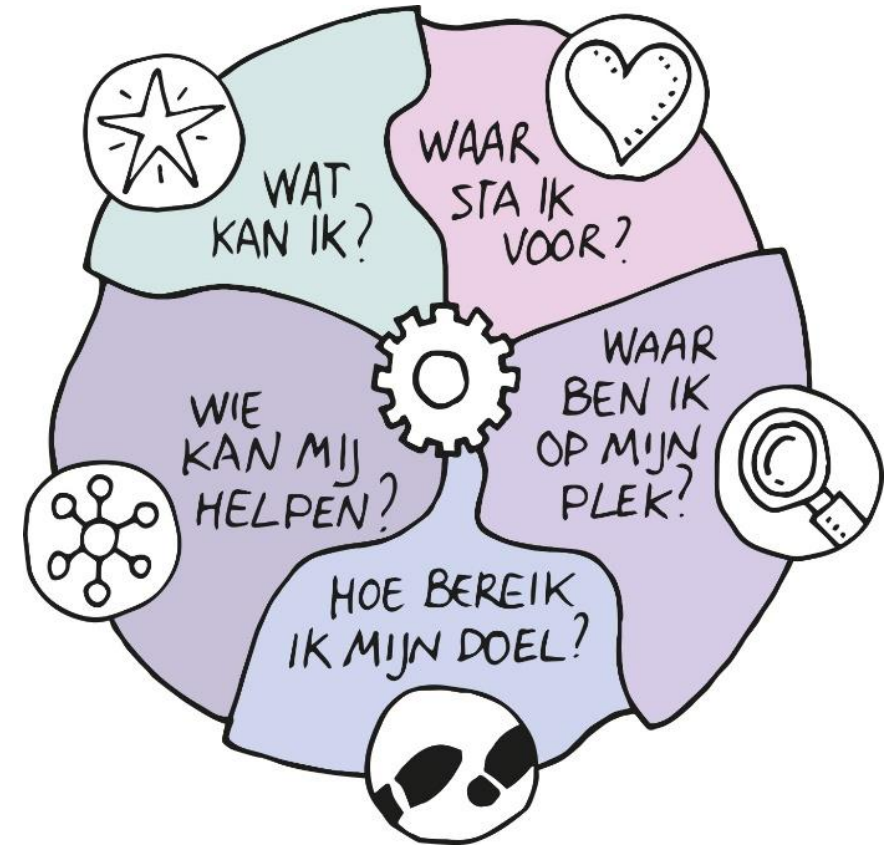


LOOPBAANGERICHTE LEEROMGEVING

[Loopbaangerichte leeromgeving - YouTube](#)



Kwaliteiten reflectie
Motievenreflectie
Werkexploiratie
Loopbaansturing
Netwerken



Waarom HO vaardigheden in de les?

- Leerlingen zijn beter voorbereid op het HO.
- De leerling wordt ook in de les uitgedaagd om na te denken over de eigen toekomst, de persoonlijke ontwikkeling.
- De leerling wordt zich bewust wat hij kan, waar hij goed in is en kan dat koppelen aan (studie en beroeps) keuzes. Kwaliteitenreflectie, werkexploratie, Loopbaansturing.
- Wat er gebeurt in de vakles krijgt meer betekenis.
- Grotere motivatie voor leerlingen, waardoor mogelijk betere resultaten.

Wat willen jongeren eigenlijk?

1. Dat de docent aandacht heeft voor waar je goed in bent en dit ook benoemt.
2. Dat de docent vertelt wat je met het vak in een vervolgopleiding/beroep kunt doen.
3. Dat de docent met je in gesprek gaat over wat je interesseert en hoe je het doet.



<https://www.expertisepuntlob.nl/tools/lob-kennisbank/studentenperspectief-op-lob>

Hoe vaardigheden integreren in de lessen?

1. Laten zien wat jongeren in de toekomst aan je vak hebben en welke vaardigheden ze daarvoor nodig hebben.
2. Maak bestaande lessen meer loopbaangericht, voeg HO vaardigheden toe.
3. Geef feedback op kwaliteiten, vaardigheden en interesses tijdens je les en benoem ze.
4. Wees rolmodel en ambassadeur van je vak en de bijbehorende vaardigheden.

Laat zien wat jongeren aan je vak hebben en welke vaardigheden daarbij horen

Haal de praktijk in je les.

- Duidelijk zijn welke vaardigheden jongeren nodig hebben bij jou vak.
- Lesinhoud koppelen aan (beroepen met bijbehorende) vaardigheden
- De lesinhoud te vertalen naar praktijkgerichte opdrachten waarbij jongeren aan vaardigheden werken
- Beroepsbeoefenaren (o.a. ouders, oud IIn) uitnodigen om de lesstof te koppelen aan hun werk en de vereiste vaardigheden.
- Werkbezoeken organiseren
- Stage ervaring koppelen aan lesinhoud en vaardigheden.



Maak bestaande vakken meer loopbaan en vaardig gericht

Mens en maatschappij: Leerlingen bezoeken een rechtbank en maken een filmpje over de rechtspraak in Nederland en de beroepen die je daarbij kunt uitoefenen en de vaardigheden die daarvoor nodig zijn.

Geschiedenis: Leerlingen zoeken uit welk werk de mensen in de middel eeuwen deden wat wij niet meer kunnen of doen en andersom.

Alle vakken: een school laat zonnepanelen plaatsen en laat dit project in veel vakken terugkomen (economie: kosten vs opbrengsten berekenen, NASK: hoe werken zonnepanelen, AK: duurzame energie etc.)

Talen. Laat leerlingen een presentatie geven over een beroep en de daarbij behorende vaardigheden.

Neem in het PWS niet alleen inhoud maar juist ook vaardigheden mee.



Geef feedback op kwaliteiten, vaardigheden en interesses tijdens je les en benoem ze.

Observeer het gedrag van leerlingen

- Tijdens de les
- Bij samenwerkingsopdrachten
- Bij buitenschoolse activiteiten



Geef terug wat je opvalt aan kwaliteiten of waar hun ogen van gaan stralen, wat ze leuk vinden. Welke vaardigheden ze op dat moment gebruiken.

Wees rolmodel en ambassadeur van je vak

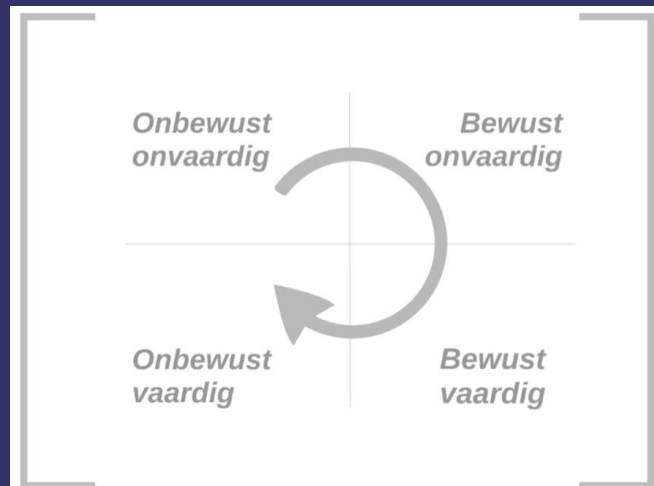
- Straal enthousiasme uit
- Vertel waarom jou vak zo leuk is
- Wat je er mee kan
- Laat de beroepshouding en de vaardigheden zien die bij jouw vakgebied past



shutterstock.com • 1797554089

Goed vaardigheidsonderwijs kenmerkt zich door:

- bewustwording van het belang van vaardigheden
- expliciete leerdoelen m.b.t. vaardigheden opnemen in curriculum / studiewijzers enz
- vaardigheden hebben een herkenbare plek in het leerproces
- Er is terugkerende inoefening
- leerlingen en leraren reflecteren op vaardigheidsontwikkeling



Hoe verder? Inventariseren.

Verken met elkaar verder hoe de vaardigheden terugkomen in het curriculum in een teamdag.

- Breng voor alle vaardigheden in kaart of en op welke wijze de vaardigheden terugkomen in het curriculum bij de verschillende vakken.
- Welke vaardigheden komen vaak terug?
- Zit hier een opbouwende lijn in (zowel binnen een vak als tussen vakken)?
- Welke vaardigheden missen er?
- Welke vaardigheden zouden jullie meer willen aanbieden?
- Hoe gaan jullie dit aanpakken?
- Hoe zorg je voor een consistente lijn?

Hoe verder? HO Vaardigheden in curriculum

Stap 1:

Bepaal waar jij staat als leraar

- Welke vaardigheden gebruik je in de les?
- Welke vaardigheden gebruik je niet in de les?
- Welke vaardigheden komen in andere vakken aan bod?

Stap 2:

Bepaal waar je leerlingen staan (bijvoorbeeld met rubrics)

- Hoe toets je vaardigheden?
- Zijn er al beoordelingsinstrumenten op school?
- Gebruik de rubrics van het samenwerkingsverband.

Stap 3:

Ontwikkel vaardigheidsonderwijs

- doorlopende leerlijnen,
- leerplannen
- lesmateriaal (zie website SLO voor hulp)

Voorbeelden

Vaardighedenvideo: voorbeeld: studievaardigheid, probleemoplossend denken



Vaardighedenlesbrief: voorbeeld: studievaardigheid, probleemoplossend denken

Probleemoplossend denken

Een probleem (h)erkennen en een plan maken om het op te lossen.

Omschrijving

Probleemoplossend denken is een proces waarin je (complexe) problemen in verschillende situaties herkent en verkent om planmatig tot verschillende oplossingsrichtingen te komen. Je kunt de best passende oplossingsrichting kiezen en deze keuze ook beargumenteren en evalueren.

Probleemoplossend denken is nodig om te kunnen meedoen in onze steeds complexer wordende samenleving waarin zich verschillende problemen voordoen. Door het bezitten van deze vaardigheid ben je daarnaast beter in staat om jezelf aan nieuwe sociale en academische situaties aan te passen. Denk hierbij aan de overgang van het voortgezet onderwijs naar het hoger onderwijs. Je kunt probleemoplossend denken oefenen door te leren van je ervaringen en je bedachte oplossingen te testen.



Bekijk deze video



Of klik op deze link: <https://youtu.be/tcRWJ0pafM>

Tips

Om probleemoplossend te leren denken helpt het om:

- goede vragen te stellen.
- een oplossing te bedenken en deze te testen.
- te oefenen met argumenteren.
- te reflecteren op de gekozen oplossingsstrategie en daarvan te leren.



Opdracht 1 Choose your strategy

Oefen met verschillende oplossingsstrategieën en verbeter jouw probleemoplossend vermogen.

Stap 1: Beschrijf een probleem of uitdaging waar je op dit moment mee te maken hebt.

Stap 2: Selecteer een van de onderstaande strategieën.

Strategie 1: Bedenk oplossingen en test deze (Generate-and-test)	Strategie 2: Analoog redeneren	Strategie 3: Brainstormen	Strategie 4: Uitgewerkte voorbeelden gebruiken (worked-out examples)
Bedenk mogelijke oplossingen bij een probleem of opdracht en test de oplossingen. Als de eerste oplossing niet werkt, ga je verder met de volgende meest waarschijnlijke oplossing voor het probleem, net zo lang totdat het probleem is opgelost.	Zoek naar een situatie waarin je eerder een oplossing hebt gevonden die lijkt op deze situatie. Kijk of je delen van de oplossing ook nu kunt gebruiken.	Definieer het probleem en bedenk mogelijke oplossingen. Bedenk criteria voor het beoordelen van de oplossingen en gebruik deze criteria om de beste oplossing te kiezen.	Zoek een uitgewerkt voorbeeld waarin de stappen om een probleem op te lossen zijn omschreven. Doorloop dezelfde stappen om het probleem op te lossen.

Stap 3: Los het probleem op aan de hand van deze strategie. Schrijf je bevinding op.

Oplossing: _____

Stap 4: Reflecteer op het proces. Wat ging er goed en wat kan er beter? Schrijf dit op.

Reflectie: _____



Wat vind je op de website van het Expertisepunt LOB?

Inspiratie



[Praktijkvoorbeelden LOB](#)



[LOB-opdrachtenbank](#)



[LOB-methoden](#)

[Loopbaanontwikkeling past in iedere les | Expertisepunt LOB](#)

Kennis



[LOB-onderzoeksbank](#)



[LOB-kennisbank](#)



[LOB-scan](#)

Professionalisering



[E-learning versterken loopbaanbegeleiding](#)



[Samenwerken in de regio](#)



[Trainings- en adviesbureaus](#)

Bedankt voor jullie aandacht!

Meer informatie?

Jannie Steegenga

j.steegenga@expertisepuntlob.nl

Rowan Huijgen

Rowan.huijgen@eur.nl